

Långsiktig utveckling och förvaltning av datadelning

med särskilt fokus Sveriges nya dataportal som en förvaltningsgemensam digital resurs för att främja tillgång och användning av data till nytta för hela samhället

Delrapport avseende uppdrag främja delning och nyttiggörande av data I2021/01826
Diarienummer: 2021-1502

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
<i>Rekommendationen</i>	2
<i>Varför Sveriges nya Dataportal?</i>	2
Om Sveriges nya dataportal.....	2
Datadelning och tjänster.....	2
Lagsport - samutveckling och samverkan.....	2
Den datadrivna ekonomin	3
<i>Samhällsekonomiska nyttor</i>	3
<i>Medvetet val av avgränsning</i>	3
Vägen framåt	4
Smart datastyrning	5
<i>Nationell förteckning</i>	5
<i>Aktiv roll EU-nivå</i>	6
<i>Styrningsprinciper</i>	6
<i>Sätt färdriktningen - plan</i>	6
<i>Data och AI 2.0</i>	7
<i>Tvärsektoriellt angreppssätt</i>	7
Optimerare och möjliggörare	8
<i>Om Sveriges nya dataportal</i>	8
<i>Skalbar lösning</i>	9
<i>Producent och användare</i>	10
<i>Datalager – att addera</i>	11
<i>Framtiden stavas syntetisk</i>	11
Stimulera datadriven kultur	13
<i>Utbildningsstöd datalyft</i>	13
<i>Feedbackloop</i>	13
<i>Innovationstävlingar</i>	14
Förvaltning Sveriges nya dataportal	15
<i>Varför Sveriges nya Dataportal?</i>	15
Om Sveriges nya dataportal.....	15
Datadelning och tjänster.....	15
Lagsport - samutveckling och samverkan.....	15
<i>Budgetunderlag</i>	16
Referenser	17

Sammanfattning

Datadelning föreslås behandlas utifrån tre avgörande dimensioner (1) styrning, (2) infrastruktur, processer och hantering samt genom att stimulera (3) kulturförändring där data förstås och används som en strategisk resurs. Utifrån en holistisk datastyrningsmodell bör Sveriges nya dataportal erhålla långsiktig finansiering.

Sveriges nya dataportal genomgår just nu en transformation och kommer att inom kort leverera unik portfölj uppbyggd utifrån en samverkansmodell. Plattformen är exklusiv i sitt slag; här hålls den nationella förteckningen, ges möjlighet att utforska data, AI, API: er och källkod samt dela lärande och utbyta erfarenhet och kunskap. Sveriges nya dataportal blir en gemensam resurs som ger stöd och främjar offentliga

och privata aktörers samverkan kring datadriven innovation och AI. En modern lösning designat för den datadrivna ekonomin. Sveriges nya dataportal lanseras i sin helhet senast 31 januari 2023.

Rekommendationen

Tilldela 21,5 miljoner kronor i årligt anslag för drift, utveckling, incidenthantering och utbildning. Utredning, uppbyggnad av datalager bör genomföras omgående. Adderat datalager ger utökad stöd till dataområden och det offentliga undviker silos och kostsamma multipla investeringar av allehanda plattformar för insamling, hantering, presentation, tjänster och verktyg.

Varför Sveriges nya Dataportal?

Om Sveriges nya dataportal

En förvaltningsgemensam och sektorsöverskridande resurs som främjar tillgång och användning av data till nytta för hela samhället.

Datadelning och tjänster

Det är enkelt att publicera, hitta och dela data på ett storskaligt och hållbart sätt över organisatoriska gränser och sektorer. Tjänster och verktyg erbjuds för att främja datadriven innovation och utveckling. Plattformen blir därmed ett viktigt stöd för dataområdets delning av data.

Lagsport - samutveckling och samverkan

Producent och användare träffas vilket ger förutsättningar för lärande, utveckling och ökad datamognad. Tillsammans löser vi samhällsutmaningarna.

Den datadrivna ekonomin

Om att nyttja det nya guldet

Målsättningen är hög. Sverige ska ta ledartröjan när det gäller användandet av data och AI inom välfärden och ekonomin i stort.¹ En tydlig signal och viljeinriktning; data framhålls som det nya guldets grunden för innovation, utveckling och ekonomisk tillväxt i det moderna kunskapssamhället.

Den ekonomiska potentialen i Sverige, kopplat till att i högre och bättre omfattning använda data, är betydande. Oavsett politiska mål som att bekämpa organiserad brottslighet, skapa enklare och effektivare offentliga tjänster med hög tillgänglighet för att snabbare nå en klimatomställning, kommer förmågan att förstå, dela och bättre använda data vara nyckeln för att lösa framtida utmaningar.

I den här rapporten lämnas förslag om nästa steg; den långsiktiga utvecklingen och förvaltningen av datadelning med särskilt fokus Sveriges nya dataportal; en förvaltningsgemensam och sektorsöverskridande resurs som främjar tillgång och användning av data till nytta för hela samhället.

Samhällsekonomiska nyttor

Potentialen av att införa befintlig AI-teknik i den offentliga förvaltningen uppgår till cirka 140 miljarder kronor årligen.²

11–37 procents ökning av arbetskraftsproduktiviteten kopplad till AI fram till och med år 2035.³

Det ekonomiska värdet av att tillgängliggöra 300 värdefulla offentliga datamängder fritt som öppna data uppgår till mellan 10 – 21 miljarder kronor årligen.⁴

Samhällsekonomiska nyttor relaterat till grunddatadomänerna beräknas uppgå till cirka 900 miljoner kronor (period 2022–2031), varav 600 miljoner kronor består av tids- och kostnadsbesparingar.⁵

Medvetet val av avgränsning

Rapporten kommer att presentera och utgå från framtagna datadelningsmodeller för att betona viktiga strategiska insatser, men blicken kommer att vara särskilt riktad mot Sveriges nya dataportal och leveranser enligt uppdrag främjande och nyttiggörande av data (I2021/01826).

Avgränsningen är nödvändig i det här läget eftersom datadelningsfrågan hanteras i flertalet kontexter, bland annat pågående initiativ på EU-nivå (till exempel The Data Governance Act, uppbyggnad europeiska dataområden), långsiktig plan för Ena-

¹ Pressmeddelande (2021) "Ny nationell strategi ska göra Sverige ledande i delning av data"; Data – en underutnyttjad resurs för Sverige: En strategi för ökad tillgång av data för bl.a. artificiell intelligens och digital innovation, I2021/02739. DIGG (2020).

² Främja den offentliga förvaltningens förmåga att använda AI. Delrapport i regeringsuppdraget I2019/01416/DF och I2019/01020/DF (delvis).

³ Parlamentets utredningstjänst (2020)

⁴ Lantmäteriet (2020). Tillgängliggörande av särskilt värdefulla datamängder. Slutrapport. Dnr 2019:007157.

⁵ Källa: GG (2021). Nyttanalytisk nationell grunddata. Underlag till delredovisning 2021-01-29. AD 2019:585.

Sveriges digitala infrastruktur samt genom utredningen enligt kommittédirektiv (2022:118) ”Utvecklad reglering och styrning av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer” som förväntas resultera i många viktiga slutsatser och rekommendationer.

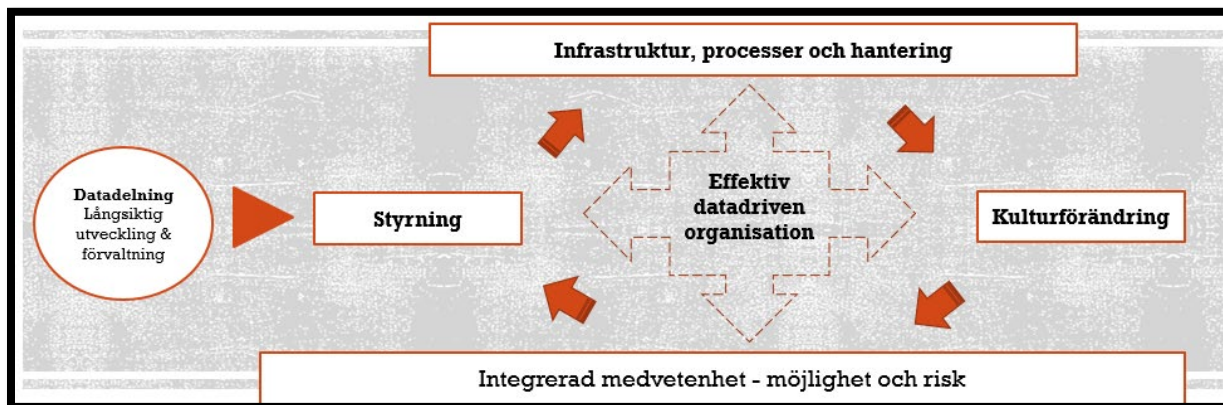
Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) samordnar arbetet framåt kopplat till uppbyggnad och etablering av svenska dataområden. Arbetet organiseras utifrån strategisk och operativ nivå för att skapa förutsättningar att lyckas. Förslag och insikter lämnas när uppdraget slutförts.

Vägen framåt

Det strategiska tillvägagångssättet

För att vi på allvar ska kunna nyttja kraften och uppnå ökad datadelning och vidareanvändning av data behöver prioritering och agerande ske utifrån tre övergripande men avgörande dimensioner i

datadelningsmodellen; (1) styrning, (2) infrastruktur, processer och hantering samt genom (3) kulturförändring där data förstås och behandlas som en strategisk resurs på alla nivåer i organisationen.

Smart datastyrning

Prioritering nationell datapolitik

Den nytta eller vinst som skapas med hjälp av datadelning kan dels uppstå vid annan tidpunkt, dels i andra delar av ett ekosystem.

Den ursprungliga dataägaren ser alltså inte alltid omedelbart tillämpningen eller värdet varför smart styrning och finansiering har en direkt avgörande roll för att framgångsrikt organisera utvecklingen och förvaltningen av datadelningen.

På grund av nuvarande tekniskt arv och skuld samt att den svenska förvaltningsmodellen bygger på autonomitet och självstyre står Sverige inför vissa utmaningar relaterat till datahanteringsfrågan.

Utifrån en holistisk datastyrningsmodell behöver en gemensam digital infrastruktur och datahantering byggas upp och det kan

realiseras genom fortsatt satsning och långsiktig finansiering av Ena inklusive Sveriges nya dataportal.

Satsningen möjliggör uppbyggnad av nödvändiga hygienfaktorer för datadelning (infrastruktur, hantering och processer) varigenom högre transformationstakt i det något svårnavigerade landskapet kan uppnås. Nyckelområden kan på så sätt fortsätta att prioriteras; grunddata och öppna data.

Inom grunddataområdet kan flera grunddatadomäner etableras, sektoriellt ansvar fördelas samt publicering grunddata på Sveriges nya dataportal verkställas. Den svenska dataekonomin stärks när arbetet fortlöper med att tillgängliggöra och dela öppna data mellan organisationer på Sveriges nya dataportal.⁶

Nationell förteckning

Sedan den 1 augusti 2022 gäller lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data (datalagen).⁷ Enligt lag ska det finnas en nationell förteckning över data som har gjorts tillgänglig för vidareutnyttjande. Sveriges

⁶ Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning uppgift att främja öppen och datadriven innovation samt tillgängliggörande och vidareutnyttjande.

⁷ Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Se vidare artikel 9.1 i öppna data-direktivet.

nya dataportal⁸ kommer att hålla denna nationella förteckning som är av stor betydelse eftersom det underlättar sökning och åtkomst till data för vidareutnyttjande; förutsättningar för att nyttor ska kunna frigöras. Finansiella medel krävs dock för att utveckla funktionalitet och sänka trösklarna ytterligare för att uppnå enklare och bekvämare datadelning.

Aktiv roll EU-nivå

Sverige behöver ta en aktiv roll och delta i initiativ på EU-nivå och påverka utvecklingen av en modern och harmoniserad lagstiftning som möjliggör dataflöden. Det bör tilläggas i sammanhanget att det finns anledning att låta utveckla datadrivna tjänster inom regelutveckling för att påskynda rättsutveckling och hanteringen.

Sverige bör även delta i initiativ av mer utforskande karaktär (jmf Gaia-X) samt policyarbete och finansieringsbeslut för exempelvis de gemensamma dataområdena som är under etablering.

Styrningsprinciper

Styrningsprinciper⁹ såsom ”så öppet som möjligt och så stängt som nödvändigt” samt ”lämna en uppgift en gång”¹⁰ är essentiella eftersom det främjar likartade beslut och

hantering av information med utgångspunkt från användarens behov.

Styrning och reglering av standarder och interoperabilitet¹¹ vid datadelning är kritiskt för att möjliggöra flöde av data mellan aktörer på ett säkert och effektivt sätt, både nationellt och inom EU.

Sätt färdriktningen - plan

Genom tilldelad finansiering och uppdrag kan nationell handlingsplan med viktiga prestandaindikatorer för datastrategins olika insatsområden tas fram¹².

Genom långsiktighet i denna satsning skapas förutsättningar att på ett hållbart och strukturerat sätt identifiera samhällsutmaningar samt följa upp insatsområden och dess framsteg över tid.

Handlingsplanen med dess indikatorer bör lämpligen visualiseras och kommuniceras öppet och löpande på Sveriges nya dataportal.

⁸ DIGG har enligt sin instruktion kap 6 a § ansvar för att föra den centrala förteckningen som idag hålls via <https://www.dataportal.se/>

⁹ Nationella principer för att tillgängliggöra information. Dessa principer överensstämmer väl mot FAIR-principerna som framför allt används vid forskningsdata.

¹⁰ Se SDG-förordningen.

¹¹ Se vidare kommittédirektiv 2022:118 ”Utvecklad reglering och styrning av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer”. DIGG ser mycket positivt på att utredning sker då dess slutsatser blir avgörande för den fortsatta transformationstakten.

¹² Lämpligen genom DIGG

Data och AI 2.0

Genom att sammanföra teknik med mänskliga resurser kan de offentliga resa inom data och AI accelereras på ett elegant sätt. Sammanbind kompetensområde inom data med den konkreta handlingsplanen som föreslås tas fram och de prioriterade insatsområdena kan främjas och utvecklas. På så vis agerar kompetensområdet utifrån given strategi och målandikatorer.

”Sammanför teknik med mänskliga resurser på ett elegant sätt.”

Konkreta värdeerbjudanden byggs upp och inkluderas i portföljen, rådgivning och best practice. Kompetensområdet kommer att byggas tvärfunktionellt och inkludera exempelvis förändringsledare, analytiker, specialister samt utvecklare med förmåga och kompetens inom data.

Kompetensområdet liknar därmed närmast ett center, konsultationsplattform.¹³ Centret stimulerar därmed till ett förhållningssätt som liknar startups vilket krävs för att stimulera till faktiska resultat, datadriven innovation och utveckling inom offentlig sektor.

Ytterligare rekommenderad satsning framåt är uppbyggnad av tvärfunktionellt team inom AI. Det kan till exempel realiseras genom att antingen närma sig privata aktörer som idag har finansieringsström från offentlig sektor eller att ny funktion i form av ett AI-center etableras.¹⁴

AI-centret behöver vara en tvärfunktionell insatsstyrka och bestå av diverse kompetenser som kan ge stöd både till departementet och offentliga aktörer i frågor som rör AI. Det kan handla om frågor gällande rättsutveckling, policylab, specialistkunskap inom tillämpningar och infrastruktur.¹⁵

Tvärsektoriellt angreppssätt

Datadelning är en fråga som sträcker sig över sektorer och organisatoriska gränser varför behov av bredare regeringsuppdrag mellan offentliga aktörer är att rekommendera för att lösa samhällsutmaningarna och främja uppbyggnad och nyttjande av europeiska och svenska dataområden. Det förutsätter även mycket god tvärfunktionell samordning mellan departementen.

¹³ Se framtagna behovsanalys.

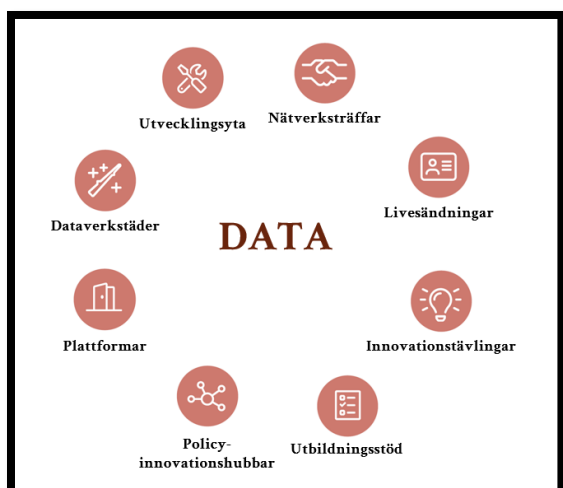
¹⁴ Förslagsvis placering DIGG.

¹⁵ Förslag lämnas i DIGGs budget 2023.

Optimerare och möjliggörare

Infrastruktur, hantering och processer

Gemensamma lösningar krävs. Genom Ena ska en gemensam digital infrastruktur och datahantering byggas upp istället för att offentligas verksamhets- och affärsfunktioner agerar i silos med separata verktyg och standarder. I infrastrukturen ingår nämligen ett antal gemensamma tjänster och principer för hur data ska hanteras samt tillhörande arkitektur och standarder.

Därtill behöver ett ekosystem, en digital arena, fortsätta att formas och tillåtas utifrån en så kallad multiupplevelsestrategi vilket innebär att interaktion sker genom multipla kanaler och olika beröringspunkter.

Ekosystemet byggs upp med interna och externa aktörer och funktioner utifrån den gemensamma nämnaren; datadelning och vidareutnyttjande baserat på användarens

behov, erfarenhet och preferenser.¹⁶

”Ekosystemet byggs upp med interna och externa aktörer utifrån den gemensamma nämnaren; datadelning och vidareutnyttjande”

Ekosystemet inkluderar exempelvis utvecklingsytor, utbildningar, livesändningar, nätverksträffar, dataverkstäder samt digitala plattformar såsom Sveriges nya dataportal.

Om Sveriges nya dataportal

Sveriges nya dataportal är en förvaltningsgemensam viktig resurs för den digitala infrastrukturen och är öppen för alla för att verkligen främja tillgång och användningen av data till nytta för hela samhället. Portalen genomgår just nu en transformation, förnyelse, och kommer att ha funktionen av en plattform.

En rymligare och mer behovsdriven portfölj kommer att erbjudas för att främja datadriven innovation och AI. På plattformen är det möjligt att utforska data, öppna standarder, öppen källkod och öppna API:er (komponenter som möjliggör flöde och motverkar inlåsning) samt att utforska AI och nya framkantsteknologier där data är bränslet. En sömlös resa för användaren

¹⁶ "Top Trends in *Government for 2022, Total Experience" (2022).

skapas. Sveriges nya dataportal lanseras i sin helhet senast 31 januari 2023.

Genom att vidareutveckla, optimera befintlig produkt och inkludera AI, öppen källkod, data och API, har dyr kostym undvikits, det vill säga förvaltning av kod på flera portaler. Synergier har istället hämtats i form av gemensam utveckling av sök, verktyg och artefakter.

”Sveriges dataportal är under transformation och kommer inom kort att erbjuda en rymligare produkt- och upplevelseportfölj”

Sveriges nya dataportal kommer att få en helt ny grafisk profil, arkitektur, taxonomi och CMS-system för federerad publicering av innehåll. Den nya tonaliteten och känslan förväntas skapa en mer stimulerande och tilltalande plats; en yta där alla kan samlas och känna sig välkommen.

Här samlas datamängder och API: er, guider, förtroendemodell, rekommendationer, riktlinjer, vägledningar och förvaltning av projektresultat och goda exempel där nyttor synliggörs vilket är ett tydligt uttalat behov bland offentliga aktörer.

Med lösningen skapas nytt sätt att bygga digitala offentliga tjänster. Utveckling sker i gemenskap av människor; offentlig sektor, näringsliv och medborgare som tillsammans utforskar, delar och utvecklar till nytta för hela samhället.

Innehållskomponenterna kan förändras och målgruppsanpassas över tid med hjälp av filtrering, attribut, avancerade sökfunktioner och personifiering.

Sveriges nya dataportal kommer även att ha en strategisk roll i framväxten och etableringen av svenska dataområden. Detta genom dels stöd att dela data, dels underlätta för användarna att navigera inom de olika områdena och utbyta erfarenheter och lärdomar. Plattformen kommer även att hjälpa och dirigera användaren mot externa källor såsom dataverkstäder och innovations-hubbar där det är möjligt att fördjupa och lära sig mer.

På sikt önskas dashboard av antal datamängder, organisationer och nedladdningar kunna kompletteras med tydligare visualisering av nyttor och faktiskt användning. Utforskande faser pågår just nu.

Skalbar lösning

Lösningen är alltså skalbar och det är möjligt att inkludera nya tjänster och erbjudanden. I sammanhanget är det däremot viktigt att belysa behov av samverkan och samordning för att undvika fragmenterat ekosystem av just dataplattformar på marknaden. Harmonisering och interoperabilitet krävs och Sveriges nya dataportal ska arbeta för att etablera en sammanlänkad och ändamålsenlig plattform för data och datadelning.

För att myndigheter och andra organisationer ska bidra till att öka värdet på dataplattformen behöver också interna IT-verksamheter, parallellt med plattformen, verka mot mer öppen inriktning.

Till skillnad från andra internationella kontexter är det svenska och europeiska förhållningssättet tydligt individbetonat med regulatoriska krav som är starkt kopplade till den personliga integriteten.

Det är viktigt att lösningar på den europeiska marknaden som uppfyller dessa krav erbjuds alternativt att överenskommelser tas fram som möjliggör hantering och bearbetning av personuppgifter utanför EU¹⁷.

Producent och användare

Sveriges nya dataportal möjliggör alltså delning, vidareutnyttjande, interaktion, experimentell utveckling och samverkan kring data och innovation. På plattformen kan användare och producent mötas, oavsett sektor. Värde adderas och högre nivå av idébildning tillåts.

Målgruppen kan grovt segmenteras som följande; producent och användare.

Producenter deltar i processen att dela data och innehåll. Producentvillkor har tagits fram. Det krävs ytterligare satsning kopplat till publiceringsprocesser för att förenkla datadelningen eftersom producenterna har olika behov och digital mognad.

Användarna kan vara drivna av information, verksamhetsfrågor, utveckling eller analys. Användarna kan utforska innehållet på plattformen och engagera sig i

det forum som just nu är under kraftfull uppbyggnad och bearbetning. Tekniska plattformar är inte tillräckliga i sig utan kräver skärning mot forum¹⁸ för att skapa engagemang, lärande och utbyte.

”Forumets öppenhet är helt unikt för det ger möjlighet för både offentliga och externa aktörer att träffas och delta i utvecklingen”

Visionen är att dataportalens forum blir ett nav för alla publika diskussioner kopplat till offentliga API:er, och (öppna) data samt andra digitala resurser. Kommande satsningar är att få dataproducenter, dataområden, datalabb och innovationshubbar att leda och bidra i diskussionerna.

Forumets öppenhet är unikt då det ger möjlighet för både offentliga och externa aktörer att träffas och delta i utvecklingen. Allt innehåll på Sveriges nya dataportal delas öppet och är kostnadsfritt. Det finns inget krav om partnerskap som fordrar ekonomisk insats utan det innehåll som tas fram förvaltas och ägs av det offentliga, vilket förutsätter anslagsmedel. Användarvillkor finns även framtaget med syfte att främja god och konstruktiv samtalsstämning på forumet.

Utöver framtagna användarvillkor och producentvillkor finns behov av att finna lämpliga samverkansformer framåt där offentliga aktörer även kan bidra med

¹⁷ Se även ”Data, edge och cloud” (2022)

¹⁸ 7 ways to maximize the impact of open government data: lessons from france (2021)

innehåll i form av mer avancerade redaktionella texter, modeller och illustrationer. Utredning pågår hur befintligt headless CMS¹⁹ med särskild auktorisationskomponent alternativt egen utveckling av ett smart formulär kan tillgodose det. Samverkansformer i form av partnerskap kräver att genomförande sker i etapper.²⁰

Datalager – att addera

Sveriges nya dataportal bygger på en federerad modell, decentraliserad syn på producentansvar. Det finns dock ett stort uttalat behov²¹ av datalagring och förädling för att på allvar låsa upp värdet och intensifiera digitaliseringen. Tillgång till stora mängder relevant data är dessutom nödvändigt för att skapa kvalitativa AI-tillämpningar.

”Sektorsövergripande lager skulle undvika kostsamma investeringar kopplat till uppbyggnad av diverse plattformar och dess behov av lagring.”

Genom att addera ny struktur i formen av ett datalager till Sveriges nya dataportal kommer bättre relevans och kvalitet att kunna uppnås. Datalagret möjliggör bland annat förmåga att maskinellt skapa metadata, utveckla och erbjuda tjänster, bearbeta, analysera och visualisera datamängder samt struktur för att öka sökbarheten i den data som samlats in.

Initiativet skulle ha direkt positiv bäring mot att skapa en öppen datamarknad samt ge förutsättningar för innovation och bättre styrning mot ekonomisk hållbarhet.

Arbetet bör därför inledas för att se över den tekniska investeringen och organisatoriska förutsättningar. Arbetet ska redovisa estimat avseende vilken data som bör lagras, investering, tid, kostnad, nyttohemtagning samt proof of concept baserat på infrastruktur och arkitektur, med hänsyn till juridiska och säkerhetsmässiga aspekter. Sektorsövergripande lager skulle undvika kostsamma investeringar och ge stöd för dataområden när det kommer till datadelning.

Framtiden stavas syntetisk

Idag bygger organisationer egna datasilos och strukturer för att mitigera och hantera känslig personcentrerade data. Det är klart motiverat utifrån GDPR-perspektiv. Utan tillgång till stora mängder personcentrerad data begränsas dock möjligheten drastiskt att kunna utveckla flera innovativa tjänster och att nå AI:s fulla potential i offentlig sektor.

För att öka tillgången av data utan risk för att den personliga integriteten kränks bör förmåga att syntetisera data inom offentlig sektor byggas upp på bred front. Publicering av syntetiserad data bör ske på Sveriges nya dataportal; den naturliga plattformen för öppen datadelning i Sverige. Därigenom tillgängliggörs data för många.

¹⁹ CMS är ett content management system. Ett headless CMS tar bara hand om innehåll - det är helt skilt från design, funktioner och mallar.

²⁰ I leveransens första MVP1 ingår offentliga aktörer som har utpekade regeringsuppdrag att samverka inom ekosystemet.

²¹ Tekniska förutsättningar för öppna data, 2022-0428 - Myndigheten för digital förvaltning (digg.se)

Syntetiserade data kan beskrivas som verklighetstrogen data men konstgjord version som saknar koppling till person.

Potentialen som denna teknik tillhandahåller är enorm och förutsättningar för delande av data inom offentlig sektor och externt skulle accelerera och nå nya höjder. År 2030 förväntas syntetisk data totalt överträffa verklig data i AI-modellerna.²²

En förstudie bör därför inledas även här

med syfte att ta fram förslag på arkitektur och infrastruktur för att skapa en syntetiseringspipeline för den offentliga sektorn.

Demobart lösningsförslag ska tas fram samt estimat för genomförande, kostnad och nyttohemtagning. Utredningen bör ske i samverkan med regioner och kommuner. Juridisk och säkerhetsmässig analys ska inkluderas.

²² How to measure, monitor and improve data quality in transportation visibility (2021)

Stimulera datadriven kultur

Motivera och engagera

Ett ökat nyttiggörande av data samt utvecklad datamognad förväntas bidra till ökad innovationskraft. Kunskap om exempelvis kvalitet, aktualitet och ägarskap krävs liksom mänsklig förmåga att faktiskt tillföra insikt, kreativitet och idébildning för vad data kan användas till.

Förståelse för delande och användande av data blir därför en fråga om kompetens, i mer eller mindre utsträckning, på alla nivåer i en organisation. Främjande insatser är därmed nödvändigt för att stimulera förflyttning mot en mer användarcentrerad datadriven kultur och institutionellt lärande.

Utbildningsstöd datalyft

En viktig del i främjandearbetet är utbildning. Genom DIGG:s utbildningsplattform erbjuds snart särskilda utbildningsprogram, anpassade för aktörer inom offentlig sektor utifrån behov, kompetensnivå och sysselsättning.

Det offentliga får därmed insikt och verktyg för att kunna förstå, tillämpa och fatta datadrivna beslut. Det digitala datadrivna ledarskapet och datamognaden inom offentlig sektor stimuleras.

Istället för att enbart arbeta med främjande punktinsatser, i form av presentationer och föredragningar, hos enskilda aktörer vid

begäran kan flera olika aktörer nås genom utbildningsstödet. Det ger ett klart fördelaktigt förhållande mellan kostnad och nytta.

Fler utbildningspaket bör lämpligen tas fram i samverkan med andra aktörer. På sikt är det lämpligt med integration mot Sveriges nya dataportal för att skapa en sömlös resa.

Feedbackloop

Utöver den samverkan som sker genom webinarier, nätverksträffar och interna digitala arbetsverktyg²³ är det nödvändigt med en öppen och inkluderande yta som är oberoende av sektor- och organisationstillhörighet.

Möjlighet att utforska idéer och lösningar designat för den datadrivna ekonomin skapas genom Sveriges nya dataportal som därmed får ytterligare en viktig dimension; funktionen som konsultationsplattform med dess rekommendationer, guider, och förtroendemodell med mera.

Plattformen är en yta där möten mellan användare och producent sker och där data,

²³ i form av dokumentlagring, videokonferenser, chattrum, White boards och Project managementboards

resultat, lärdomar och erfarenheter delas helt öppet. Feedbackloopar och lärande organisationer alstras istället för att insikter och projektresultat stannar inom den egna verksamheten. Förvaltning och delande av lärdomar, insikter och projektresultat är dessutom ett tydligt uttalat behov inom offentlig sektor.

Innovationstävlingar

Nuvarande och befintliga koncept behöver ständigt förändras (t.ex. Hack for Sweden) för att hålla relevans över tid. Ett spännande initiativ att lansera är exempelvis "Future data impact day." Genom att skapa en

innovationsmiljö och idéutvecklingsprogram med särskilt fokus datadriven innovation i nära dialog med offentliga aktörer, medborgare, NGO²⁴ och näringsliv så kan utmaningar och skärningspunkter som inte är inspirerade av antaganden utan verkliga samhällsproblem attackeras.

Med hjälp av strukturerad behovsinsamling kan behovsdrivna samhällsutmaningar synliggöras och tävlingar utlysas. Sveriges nya dataportal är den plattform som samlar och samordnar viktiga initiativ.

²⁴ None-governmental organizations

Förvaltning Sveriges nya dataportal

Vad krävs framåt?

Med hjälp av pågående utvecklingsinitiativ och modern strategisk riktning blir Sveriges nya dataportal snart en unik sektorsövergripande plattform för data och datadelning i Sverige. Plattformen är därmed exklusiv i sitt slag; här hålls den nationella förteckningen, ges möjlighet att utforska data, AI, API: er och källkod samt dela lärande och utbyta erfarenhet och kunskap.

Sveriges nya dataportal är en samhällsgemensamma resurs som ger stöd och främjar offentliga och privata aktörers samverkan kring datadriven innovation och AI. Lansering i sin helhet sker senast 31 januari 2023.

På sikt förväntas ytterligare tjänster och verktyg erbjudas när datalager finns på plats och är uppbyggt. På så vis ges utökat viktigt stöd för svenska dataområden framåt. Synergier hämtas eftersom aktörer inte behöver bygga upp separata plattformar för insamling, hantering och presentation av data eller utveckla egna tjänster och verktyg. Istället nyttjas det förvaltningsgemensamma som byggs upp.

Sveriges nya dataportal blir därmed den naturliga resursen varigenom viktiga mål som återfinns i datastrategin kan realiseras. Förmågan att förstå, dela och bättre använda data kommer att vara nyckeln för att lösa tvärsektoriella samhällsutmaningar. Sverige har kommit långt, men kan ta sig ännu längre. Resan har bara börjat.

Varför Sveriges nya Dataportal?

Om Sveriges nya dataportal

En förvaltningsgemensam sektorsöverskridande resurs som främjar tillgång och användning av data till nytta för hela samhället.

Datadelning och tjänster

Det är enkelt att publicera, hitta och dela data storskaligt och hållbart över organisatoriska gränser och sektorer. Tjänster och verktyg erbjuds för att främja datadriven innovation och utveckling. Plattformen blir därmed ett viktigt stöd för dataområdets delning av data.

Lagsport - samutveckling och samverkan

Producent och användare träffas vilket ger förutsättningar för lärande, utveckling och ökad datamognad. Tillsammans löser vi samhällsutmaningarna.

Budgetunderlag

I samband med att uppdrag (I2021/01826) avslutas saknar Sveriges nya dataportal finansiering varför rekommendationen är att tilldela medel i form av förvaltningsanslag för att säkra drift, utveckling och incidenthantering. Utveckling- och innehållsarbetet behöver ske agilt och i hög takt för att åstadkomma resultat och utveckling. Arbetet med att utreda datalager behöver genomföras omgående så att förslag för etablering och uppbyggnad kan lämnas.

Budget (MSEK)	2023	2024	2025
Livcykelhantering (internt)	6,5	6,5	6,6
Förvaltning och support (externt)	2,5	2,5	2,5
Ny utveckling och utredning	5,5	5,5	5,5
Produktion utbildningsstöd datadriven kultur	7,0	7,0	7,0
Totalt	21,5	21,5	21,5

Referenser

- Data, edge och cloud - analys och förslag till strategi (2022). Tillgänglig: <https://www.ri.se/sv/vad-vi-gor/projekt/data-edge-och-cloud-analys-och-forslag-till-strategi>
- Främja den offentliga förvaltningens förmåga att använda AI. Delrapport i regeringsuppdraget I2019/01416/DF och I2019/01020/DF (delvis).
- Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning uppgift att främja öppen och datadriven innovation samt tillgängliggörande och vidareutnyttjande.
- How to measure, monitor and improve data quality in transportation visibility (2021).
- Kommittédirektiv 2022:118 ”Utvecklad reglering och styrning av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer.
- Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Se vidare artikel 9.1 i öppna data-direktivet.
- Lantmäteriet (2020). Tillgängliggörande av särskilt värdefulla datamängder. Slutrapport. Dnr 2019:007157.
- Nyttioanalys nationell grunddata. Underlag till delredovisning 2021-01-29. AD 2019:585.
- Parlamentets utredningstjänst (2020). Tillgänglig: <https://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/society/20200918STO87404/artificiell-intelligens-mojligheter-och-risker>
- Pressmeddelande (2021) ”Ny nationell strategi ska göra Sverige ledande i delning av data”; Data – en underutnyttjad resurs för Sverige: En strategi för ökad tillgång av data för bl.a. artificiell intelligens och digital innovation, I2021/02739.
- Tekniska förutsättningar för öppna data, 2022-0428 - Myndigheten för digital förvaltning (digg.se).
- ”Top Trends in Government for 2022, Total Experience” (2022).
- 7 ways to maximize the impact of open government data: lessons from France (2021).